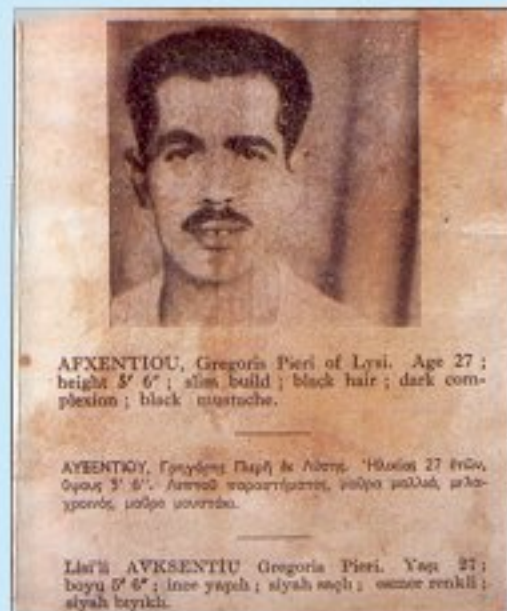

Το κρησφύγετο του Γρηγόρη Αυξεντίου στο Παλαιχώρι

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ

Ο Γρηγόρης Αυξεντίου γεννήθηκε στη Λύση, στις 22 Φεβρουαρίου 1928. Τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο Λύσης, το Ελληνικό Γυμνάσιο Αμμοχώστου και σπούδασε στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών της Ελλάδας.

Υπηρέτησε στον Ελληνικό Στρατό με τον βαθμό του Εφέδρου Ανθυπολοχαγού μέχρι τις 15.11.1953.

Μυήθηκε στον αγώνα της ΕΟΚΑ, στις αρχές Ιανουαρίου 1955, από τον ίδιο τον Αρχηγό Διγενή, στον οποίο έδωσε τον λόγο της στρατιωτικής του τιμής, αντί του καθιερωμένου όρκου της ΕΟΚΑ. Έδρασε με τα ψευδώνυμα Ζήδρος, Ρήγας, Αίας, Άρης, Ζώτας και Ανταίος.

Υπηρέτησε ως τομεάρχης Αμμοχώστου - Βαρωσίων στις αρχές του Αγώνα.

Την 1η Απριλίου 1955 καταζητήθηκε από τους Άγγλους για τη συμμετοχή του στον Αγώνα και μετατέθηκε στην επαρχία Κυρηνείας, όπου υπηρέτησε ως τομεάρχης της ΕΟΚΑ μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1955.

Από τον Δεκέμβριο του 1955 διετέλεσε τομεάρχης Πιτσιλίδας, μέχρι τις 3 Μαρτίου 1957, που έπεσε μαχόμενος.

- Το Κρησφύγετο του Γρηγόρη Αυξεντίου στο Παλαιχώρι έκτισαν, με υπόδειξη του ίδιου, οι αντάρτες του Γεώργιος Μάτσας, Αλεμήτης Τσιρογιάννης και Αντώνης Παπαδόπουλος σε συνεργασία με τον Ανδρέα Κοροσλή και την τέκνη βελήνη του Σπύρου Μισογιάννη.
- Η ανατίθαση έγινε από το «Γραβούλιο Ιστορικής Μνήμης Αγώνα ΕΟΚΑ 1955-59» και την ορατοσκοπική επιμέλεια του ορατόκιτου Ιωάννη Αριστοτέλους, το 1997.
- Ο χώρος του Κρησφυγείου παραχωρήθηκε δωρεάν από τον Ανδρέα Κοροσλή και οι Μαρτίου Κοροσλή και ενώθηκε με το σπίτι της Ελένης Αναστασία Παπακυριά, που δωρήθηκε από τους κληρονόμους της.

«Γραβούλιο Ιστορικής Μνήμης Αγώνα ΕΟΚΑ 1955-59»

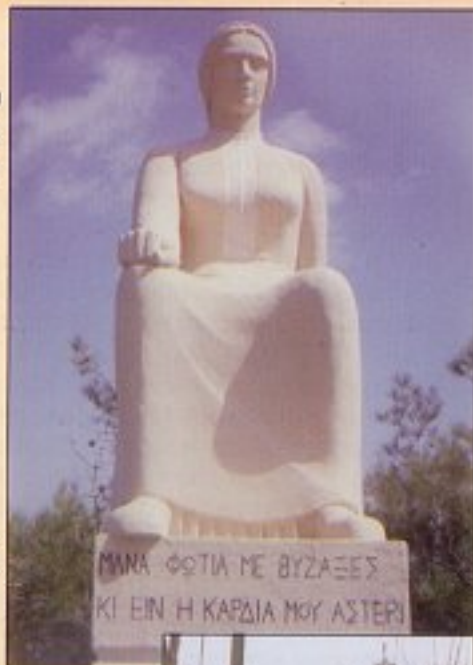
Γ.Τ.Π. 4/2000 - 15.000

Εκδόθηκε από το Γραβείο Τύπου και Πληροφοριών.

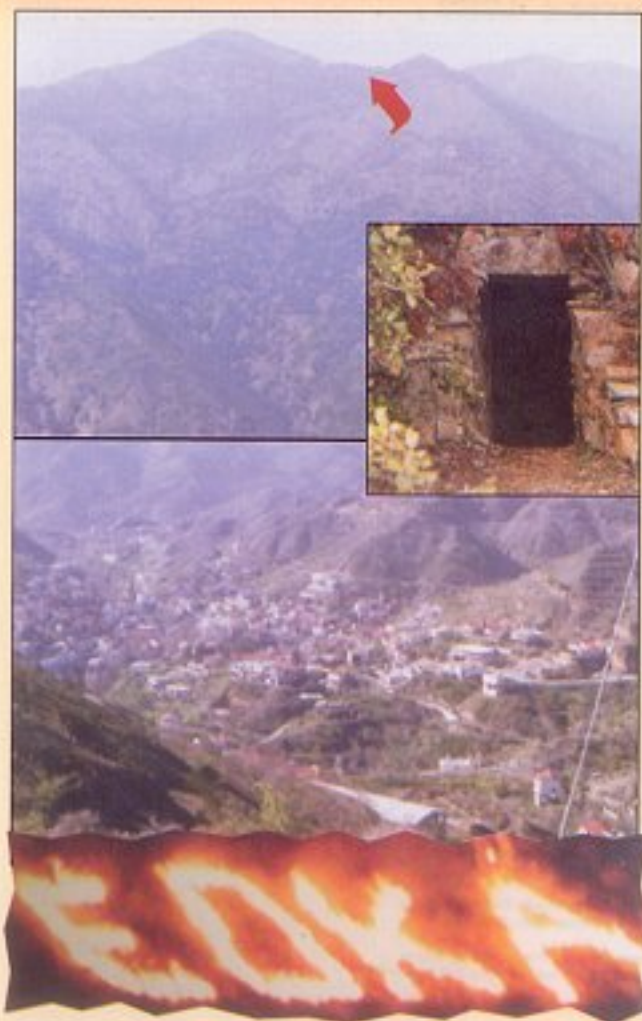
Τιμωρίστηκε στο Τυπογραφείο της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Σ' ένα
ύψωμα που
δεσπόζει του
Παλαιχωριού
βρίσκεται το
άγαθμα της
Κυπρίας
Μάνας, που
στενίζει τις
βουνοκορ-
φές της
Παπούτσας,
το ορεινό
καταφύγιο
του Γρηγόρη
Αυξεντίου
και των 17
ανταρτών
του, καθώς
και τα στενά δρομάκια
του Παλαιχωριού,
όπου ο Αυξεντίου βόδιζε
με συνοδοιπόρους τα 130
και πλέον, μέλη της ΕΟΚΑ,
της ΠΕΚΑ και της ΑΝΕ
Παλαιχωριού.

Κατά τη διάρκεια του αγώνα της ΕΟΚΑ το Παλαιχώρι κατέ-
θεσε ενέχυρο τη ζωή των παιδιών του Κυριάκου Μάτση,
Μιχαήλακη Καρασολή και Νίκου Γεωργίου, οι οποίοι υπέγρα-
ψαν με το αίμα τους την αξίωσή τους για Ελευθερία της
Κύπρου και Ένωσή της με την Ελλάδα.

Το Παλαιχώρι, ένα από τα πιο γραφικά χωριά της ορεινής
Κύπρου, στο κέντρο της Πιτσιδιάς, είχε την τύχη να επιλε-
γεί από τον Γρηγόρη Αυξεντίου ως κέντρο του τομέα του
και ο κατ' εξοχήν τόπος διαμονής του, κατά τη διάρκεια
του αγώνα της ΕΟΚΑ, από το τέτος του 1955 μέχρι τον
Μάρτιο του 1957.

Η ιστορία του χωριού χάνεται στα βάθη των αιώνων. Η
ανάπτυξή του τοποθετείται στους Βυζαντινούς χρόνους
με γραπτή αναφορά του στην ιστορία το 1297 ως Παλαιόν
Χωρίον, όταν παραχωρήθηκε από τον Λουζινιανό Βασιλιά
της Κύπρου Ερρίκο Β', στους Ιηπότες της Μικρής
Κομανταρίας.

Το προσωπικό κρησφύγετο του ήρωα Γρηγόρη Αυξεντίου στο Παλαιχώρι βρίσκεται στην καρδιά του χωριού, δίπλα από την εκκλησία της Παναγίας Χρυσοπαντάνασσας, στο υπόγειο του σπιτιού του Ανδρέα και της Μαρίτσας Καραοηή.

Κτίστηκε με υπόδειξη του ίδιου του Αυξεντίου το καλοκαίρι του 1956, μετά από διαταγή του Διγενή για κατασκευή κρησφυγέτων και σε σπίτια, εκτός εκείνων που υπήρχαν στις ορεινές περιοχές. Ο Διγενής υπέδειξε την κατασκευή αυτών των κρησφυγέτων, για περισσότερη ασφάλεια των ανταρτών, με την εφαρμογή του γενικού σχεδίου «Εξόρμησις προς την Νίκην», οπότε οι έρευνες των Άγγλων θα ήταν πιο εντατικές.

Ήταν ένα σύμπλεγμα δύο κρησφυγέτων. Το ένα βρισκόταν σε φούρνο και το άλλο κάτω από μια πετρόκτιστη σκάλα, η οποία εφαιτόταν με τον φούρνο. Η είσοδος του κρησφυγέτου της σκάλας ήταν μέσα από το κρησφύγετο του φούρνου. Στην πόρτα του ήταν επικολλημένες πέτρες, που αποτελούσαν συνέχεια της όλης τοιχοποιίας, έτσι που με το κλείσιμό της, ο τοίχος φαινόταν ως ένα ενιαίο σύνολο. Η σύνδεση του χώρου του κρησφυγέτου με το δωμάτιο του Αυξεντίου στο ανώγειο του σπιτιού γινόταν με κινητή σκάλα, από

τρύπα στο πάτωμα, το κόψιμο της οποίας καλυπτόταν από τα δοκάρια. Ο Αυξεντίου, ανάλογα με τις ανάγκες του αγώνα, κατέβηκε συχνά στο Παλαιχώρι, απ' όπου διύθυνε τον τεράστιο

τομέα του, που περιλάμβανε μεγάλο τμήμα των επαρχιών Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακας. Για την καθημερινή επικοινωνία του με το κέντρο της ΕΟΚΑ στη Λευκωσία, είχε σύνδεσμό του τον οδηγό των λεωφορείων Χριστόφορο Μιχαήλ Φορή. Εδώ επεξεργάστηκε ο Αυξεντίου και το σχέδιο «Γενικής Εξορμήσεως», των υποτομέων του με τον Αντώνη Παπαδόπουλο.

δωμάτιό του βρισκόταν πίσω ακριβώς από τον Αστυνομικό Σταθμό Παλαιχωρίου, όπου στάθμευαν και Άγγλοι στρατιώτες, των οποίων μπορούσε να ελέγχει την κάθε κίνηση.

Για την απόκριση του πολεμικού υλικού της ομάδας του, άνδρες της ΕΟΚΑ Παλαιχωρίου διέθεταν, υπό την πλήρη προσωπική τους ευθύνη, κρύπτες στα κτήματά τους, στις περιοχές Αγγούλιοι, Ζουμάς και Βούναρος.

Την Πρωτοχρονιά του 1957, μετά από τη μάχη της Ζωοπηγής, ο Αυξεντίου έφθασε πληγωμένος στο Παλαιχώρι, όπου υπήρχε η δυνατότητα περίθαλψής του.

Η αποτελεσματικότητα του κρησφυγέτου αποδείχτηκε όταν στις 7 Ιανουαρίου 1957 ο Αυξεντίου το χρησιμοποίησε κατά τη διάρκεια κατ' οίκον περιορισμού που είχαν επιβάλει οι Άγγλοι στρατιώτες στο χωριό αναζητώντας τον. Παρέμεινε τότε στο κρησφύγετο μαζί με τους αντάρτες του Αντώνη Παπαδόπουλο, Αυγουστή Ευσταθίου, Μηνά Μηνά, Ανδρέα Στυλιανού και Φειδία Συμεωνίδη για 48 ώρες και οι Άγγλοι δεν μπόρεσαν να τους εντοπίσουν κατά τις εντατικές έρευνές τους που ακολούθησαν.

Ο Αυξεντίου κράτησε αυστηρά προσω-

πικό και απόλυτα μυστικό το κρησφύγετό του, ακόμα και από τους αντάρτες του, που φιλοξενηθήκαν κατά περιόδους στο χωριό και που ξεπέρασαν τους τριάντα πέντε.

Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στο Παλαιχώρι, ο Αυξεντίου συνήθως εργαζόταν καθ' όλη τη διάρκεια της νύκτας, εκτελώντας και χρέη φρουρού. Το

Ακόμα και τότε ο Αυξεντίου δεν γνωστοποίησε στους άνδρες του τη μυστική είσοδο του κρησφυγέτου της σκάλας, που βρισκόταν στο χώρο όπου κρύβονταν, κρατώντας απόλυτα μυστική την ύπαρξη και δεύτερου κρησφυγέτου.

Το κρησφύγετο του φούρνου χαλάστηκε με εντολή του Αυξεντίου, όχι όμως και το κρησφύγετο κάτω από τη σκάλα, το οποίο προγραμματίζε να ξαναχρησιμοποιήσει. Δεν πρόλαβε όμως γιατί τον πρόλαβε η αθανασία.